

> **Zo gezegd**

‘Als het maar duur en geleerd klinkt, valt men in het liberale universum kennelijk automatisch achterover van bewondering’

Redacteur Joël De Ceulaer neemt de filosofische namedropping van Guy Verhofstadt en Mathias De Clercq op de korrel, *Knack*, 21 februari.

de

> **lezers @****Leve de amateur**

Kunst dichter bij de mensen brengen is een prachtige missie, maar de manier waarop cultuurminister Anciaux die missie vervult, is naar mijn mening voer voor een goedkope vaudeville (DM 20/2). Het in ere herstellen van de ‘kunstschilder’ August Van de Velde (wie?) met een tentoonstelling in het MuHKA is weer zo’n flater van formaat. Oké, de tentoonstelling gaat door in het café, maar kom. ... Men brengt dus een bezoek aan dat museum voor moderne kunst, dan komt men in het café, waar men kan genieten van de landschappen van Van de Velde. Maakt men hem niet belachelijk? Was het niet beter om een zaaltje te huren en zijn werk mooi tentoon te stellen?

Het voorval is typisch voor een toenemende popularisering van de kunstsector, waarbij het grote publiek via sms of internet het roer in handen kan nemen en zelf kan beslissen wat kunst is en wat niet.

Een feestmaal van 41 kilogram CO₂

Pierre Ozer en Dominique Perrin

maken de milieurekening van onze boodschappen

De media, het publiek en de politiek krijgen steeds meer belangstelling voor de klimaatverwarming en de concentratie kool-dioxide (CO₂) in de atmosfeer. De afgelopen weken heb ik de reclamefolders van mijn dichtstbijzijnde hypermarkt uitgepluisd om een fijn dineetje samen te stellen. Hierna volgt het resultaat voor acht personen, met tussen haakjes het aantal kilometers dat elk ingrediënt heeft afgelegd om naar België te komen en de hoeveelheid CO₂ in kilogram die het transport geproduceerd heeft. Ik heb vooral ingrediënten gekozen die met het vliegtuig worden aangevoerd, want luchttransport produceert gemiddeld zestig keer meer CO₂ dan vervoer over zee.

Omdat het oog ook wat wil, versier ik de tafel met een mooi boeket van twintig rozen. De prachtige bloemen komen met het vliegtuig uit Kenia (6.550 km, 5,2 kg CO₂). Eenmaal dat geregeld is, kunnen we de aspergesoep met langoustines serveren. De asperges komen recht uit Peru gevlogen (10.500 km, 12,5 kg CO₂) en de langoustines zijn gepeld en diepgevroren met de boot uit Indonesië (14.000 km) aangevoerd. Merk op dat het in termen van CO₂ interessanter is om langoustines uit Zuidoost-Azië te kopen dan hun soortgenoten die voor de kust van Schotland gevangen zijn. Een paradox. De Schotse beestjes vertrekken namelijk op een verre bootreis naar Thailand, worden daar gepeld en keren dan terug naar Europa (22.000 km). Heel die odyssee is nodig omdat ik – niet alleen met Kerstmis maar ook de rest van het jaar – mijn schaaldieren het liefst gepeld koop. Ik ben de enige niet: 70 procent van de consumenten kiest voor de tijdwinst.

Na twee voortreffelijke flessen Chileense witte Sauvignon (11.900 km) is het tijd voor de hoofdschotel. Eigenlijk

wil ik mijn gasten iets exotisch voor-schotelen, zodat ik lang heb getwijfeld tussen springbok uit Namibië (8.300 km), kangoeroe uit Australië (16.700 km), struisvogel uit Zuid-Afrika (8.900 km), hert uit Nieuw-Zeeland (18.700 km) en bizon uit Canada (5.600 km). Omdat ik niet kan kiezen, wordt het een simpele biefstuk met frieten van bij ons. In de hypermarkt is de ingevlogen

Letten op wat op ons bord komt, is een van de vele kleine daden van burgerzin waarmee wij onze milieu-impact kunnen verminderen

Argentijnse biefstuk (11.300 km, 14,5 kg CO₂) 30 procent goedkoper dan Belgische Blanc-Bleu. Daar zeg je niet nee tegen. Voor de huisgemaakte frieten koop ik bioaardappelen die met de vrachtwagen uit het zuiden van Frankrijk komen. De sla spreekt Spaans. Ik mijmer over de vraag of je biefstukfriet nog een traditioneel Belgisch gerecht kunt noemen, terwijl ik de flessen uitstekende Californische Cabernet Sauvignon (8.900 km) ontkurk.

Mijn echtgenote heeft voor een heerlijk dessert gezorgd: een vers vruchtenslaaije met alleen fruit dat in de hypermarkt in promotie is. Niet schrikken: Nashiperen uit Zuid-Korea, mango, papaja, vijgen en Charentaismeloen uit Brazilië, passievrucht uit Colombia, granaatappel uit de Verenigde Staten, aardbeien uit Israël, ananas uit Centraal-Amerika, ker-

sen uit Argentinië en carambolevruchten uit Maleisië. We doen er twee kiwi's uit Nieuw-Zeeland bij, een sinaasappel uit Zuid-Afrika en een Belgische appel, zodat we alle continenten op ons bord hebben. Terwijl middernacht nadert, het buiten nog altijd 10 graden is en mijn zoontje van drie zeurt dat het geen Kerstmis kan zijn want dat hij geen sneeuw ziet, maak ik de optelsom van het dessert: een totale afstand van 126.000 kilometer en een factuur van ongeveer 9 kilo CO₂. Dat vraagt om een fles witte schuimwijn uit Tasmanië, een eiland ten zuiden van Australië (17.100 km).

Ons feestmaal, bloemen en wijn inbegrepen, heeft in totaal 209.000 kilometer achter de rug, meer dan vijf keer de reis rond de wereld. Goed voor 41,3 kilogram CO₂, wat overeenkomt met de uitstoot van een gewone auto die 258 kilometer rijdt. Het vervoer van nog geen 6 kilogram voedsel heeft dus ongeveer 15 liter benzine gekost!

Met een mooi bosje hulst als tafelversiering, een lekkere pompoensoep als voorgerecht, dezelfde biefstukfriet met sla, maar dan met producten van bij ons, een fruitslaaije zonder aardbeien, kersen en andere aangevlogen vruchten, en Franse wijn, hadden we meer dan 80 procent minder CO₂ geproduceerd.

Letten op wat op ons bord komt, is een van de vele kleine daden van burgerzin waarmee wij onze milieu-impact kunnen verminderen. In 1960 vertegenwoordigde het vrachtvervoer door de lucht 2 miljard ton per kilometer. In 2006 was het 150 miljard geworden. En het aandeel van het luchtvervoer in de CO₂-uitstoot neemt elk jaar toe.

De supermarkten zeggen graag dat ze ons op onze wenken bedienen. Als wij in de winter geen kersen uit Argentinië meer zouden kopen, geen aardbeien uit Israël en geen blauwe bospessen uit Chili, zouden die niet meer in de rekken liggen. We kunnen samen een verande-

ring afdwingen, zonder echt comfort te moeten opofferen.

Maar om bewust te kunnen consumeren, moeten we met kennis van zaken kunnen kiezen. Daar hebben we hulp bij nodig. Daarom vragen wij dat de politiek haar wetgevende werk zou doen en de distributie zou verplichten om logo's op de producten aan te brengen (bijvoorbeeld een rood vliegtuigje of een blauw bootje) die systematisch en duidelijk zouden tonen hoe ons voedsel is vervoerd.

Pierre Ozer is wetenschappelijk onderzoeker aan het Département des Sciences et Gestion de l'Environnement, Université de Liège. **Dominique Perrin** is onderzoeker aan de Faculté universitaire des Sciences agronomiques van Gembloux. Deze opinie-bijdrage verscheen eerder in *La Libre Belgique*.

Waar blijft de minister van Basisonderzoek?

W. Patrick De Wilde

vreest de 'patent or perish'-ontwikkeling in de universiteit

In een vroeger leven (1994-1998) was ik vicerector van de VUB, belast met onder andere wetenschappelijk onderzoek aan en industriële relaties van mijn instelling. Ik kon dus niet anders dan benieuwd lezen wat collega Devisch heel scherp analyseert (*DM 20/2*). Ondertussen is een (zeer scherpe) reactie van collega Marc Hooghe onder de titel 'Prof. dr. onder eigen kerktoeren' verschenen (*DM 21/2*), die ik met evenveel aandacht gelezen heb.

De verschuiving van de druk op de vorderen en academicus om te publiceren (*to publish or to perish*), naar publiceren in internationale tijdschriften (*to AI or to*

perish) is inderdaad duidelijk voelbaar geworden. Ze is echter ontstaan als het gevolg van initiatieven van de Vlaamse Overheid om de regionale onderzoekscapaciteit in de spits technologie maximaal te concentreren in instituten zoals het IMEC (Interuniversitair Micro-Electronica Centrum in Heverlee) en het VIB (Vlaams Instituut voor Biotechnologie in Zwijnaarde), om er maar twee te noemen. Dat heeft zeer perverse neveneffecten, in de eerste plaats omdat de topacademici in die domeinen de facto uit de universiteiten werden gerukt om er de leiding van die instituten waar te nemen. Ik denk dan bijvoorbeeld aan de founding fathers Roger Van Overstraete (IMEC) en Marc Van Montagu

(VIB). En dat leidde tot een nieuwe verschuiving: van *to AI or to perish* werd nu *to patent or to perish*, in feite dus van (toegepast) wetenschappelijk onderzoek naar (economische) valorisatie van onderzoeksresultaten. De regelmatige evaluatie, en dus de verdere financiering, van die instituten hanteert daarbij instrumenten die niet meer uitsluitend wetenschappelijk zijn, maar vooral economisch: bij de oprichting van die instituten werd trouwens aan de Vlaamse overheid een 'businessplan' voorgelegd.

Een ander pervers effect daarvan is dat de financiering van wetenschappelijk onderzoek in Vlaanderen resoluut geconcentreerd wordt op toegepast onderzoek, liefst in spits technologie, maar hoe dan ook met als belangrijkste doelstelling zijn valoriseerbaarheid. Hoe kan het trouwens anders als je de verdeling van bevoegdheden in onze Vlaamse regering natrekt. Minister Moerman, Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Innovatie, Wetenschap en Buitenlandse Handel, legt vandaag onomwonden het accent op dat type van

research. En, gezien haar bevoegdheden, kan men het haar moeilijk verwijten. Maar wel wordt daarbij een universitair onderzoekslandschap in het leven geroe-

Het is essentieel dat het beleid erover waakt dat het technologische onderzoek ondersteund blijft door sterk basisonderzoek

pen waarbij men automatisch andere onderzoeksdisciplines verweesd achterlaat: de faculteit wetenschappen aan de VUB, om er maar een te noemen, over-

leeft vandaag nog dankzij haar vakgroepen biotechnologie en informatica, in feite ingenieurswetenschappen, terwijl de wiskunde en de theoretische fysica er op sterven na dood zijn. Om dan maar over de research in de humane of 'softe' wetenschappen te zwijgen. Ik moet bijvoorbeeld ook vaststellen dat het voor mijn collega's in de vakgroep architectonische ingenieurswetenschappen, die hun onderzoeksmiddelen putten uit dezelfde bron als de bouwkundige ingenieurs (mijn discipline), zeer moeilijk is te publiceren in AI-tijdschriften, gewoon omdat er (bijna) geen bestaan. Ontsnappen aan de 'eigen kerktoeren' is voor een jonge vorser dikwijls synoniem met participeren aan internationale bijeenkomsten, waar hij geconfronteerd wordt met andere inzichten in zijn eigen onderzoeksdomein, maar daar zijn bijna nooit centen voor.

Het is dus een essentiële taak voor het beleid om erover te waken dat het technologische onderzoek, waarvan niemand het belang wil negeren, ondersteund blijft (of gevoed wordt) door